

**Historia De Vita, Moribus, Rebus Gestis, Studiis Ac
Denique morte Praedicatorum Lutheranorum, Doct.
Martini Lutheri, Philippi Melancthonis, Matthiae Flacii
Illyrici, Georgii Maioris, et Andreae ...**

Complectens ortum, progressum [et] incrementa, tum arcana plurima
hactenus non prodita, omnium penè huius temporis haeresum

... Vita ... Philippi Melancthonis. Matthiae Flacii Illyrici. Georgii Maioris, Et
Andreae Osiandri

Ulenberg, Kaspar

Coloniae Agrippinae, 1622

II. Collatio inter Catholicos & Protestantes ibid. sed irrita. III. Melancthonis
maximus mæror & tristitia, eiusque origo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65643](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65643)

ad reliquos Ordines se rursus adiungerēt, & ANNO
ad communionem reuerterentur orbis vni- 1530.
uersi Christiani, à quo secessionem fecerint,
ad sanctam maiorum fidem, cuius funda-
menta in hac confutatione ex verbo Dei sa-
crisque litteris solidè sint demonstrata. Lu-
therani verò confutationis huius exemplum
sibi dari postularunt: Quod Cæsar non ab-
nuit quidem; conditionem tamen adiecit per
Palatinum, vt Protestantes ipsi scriptum hoc
legerent, nec typis illud diuulgari pateren-
tur, nec describi per alios, sine Cæsaribus ipsius
permisso.

Petunt sibi
dari Con-
futationē.

Cum has condiciones illi recusarent, &
pertinaciter quidem, intercesserunt tandem
è principibus nonnulli, rogaruntque Cæsa-
rem, vt ipsius voluntate periculum sibi face-
re liceret, num quæ possit inueniri ratio cõ-
ponendi dissidij, quod Protestantes à reli-
quis Ordinibus diuulferat. Assensit, vt rem-
tentarent, Cæsar, qui desiderio sopiendi hu-
ius incendij totus ardebat. Igitur delecti
fuerunt ex Ordinum senatu septendecim,
qui cum Protestantibus agerent, iisque per-
suaderent quibus possent argumentis, vt,
positis opinionibus, quibus erant imbuti,
sefe denuò cum reliquis Ordinibus coniun-
gerent, & sponte sua redirent ad commu-
nionem illius fidei, quam à maioribus vtri-
que velut per manus traditam acceperant. Hac
de re suauiter & benignè cum Protestanti-
bus actum fuit à sexto Augusti vsque ad vn-
deci-

II.
Intercedi-
tur ab Or-
dinibus.

Delecti
Ordinum.

ANNO
1530.
Ioach.
Brandeb.
facundia.

Frustra a-
gunt.

Collocu-
torum or-
do minui-
tur.

Quinde-
cim arti-
culi conci-
liati.

decimum eiusdem mensis diem. Verba fe-
cit delectorum nomine Ioachimus Elector
Brandenburgicus, princeps, si facundiam spe-
ctes, cum summis oratoribus comparandus,
cui Melanchthon ipse Pericleam eloquen-
tiam tribuit. Quanquam verò delecti mul-
tum laborabant, ut qui secesserant prote-
stantes, ad reliquos se rursus adiungerent;
fecit tamen pertinacia istorum, quos Luthe-
rus totos fascinarat, ut irritus esset hic cona-
tus.

Quando igitur hoc non successit, alia viâ
tentandum hoc negotium nonnulli censue-
runt. Delecti ex vtraque parte septem; duo
nimirum principes cum totidem Iurecōsul-
tis, & tres Theologi, qui placidè conferrent
de dogmatibus, & articulos, de quibus alia
Catholicorum erat, quam Lutheranorū sen-
tentia, dexteritate quadam inter se concilia-
rent. In hoc congressu, qui verba faceret, à
Catholicis Eccius designatus fuit, à Luthe-
ranis Melanchthon. Deinde cœptum est a-
gi decimosexto Augusti: Et initia quidem
latis auspicata videbantur; quanquam exitus
actionis asperior fuit & durior, quam
ex ingressu futurum æstimâris. Principio,
dum alij aliorum verba benignè interpre-
tantur, ita successit conciliandi studium,
ut ex articulis Augustanæ Confessionis v-
no & viginti, qui ad fidem pertinent, quin-
decim vtriusque partis assensu conciliati vi-
derentur. Nec vnquam Lutherani post
hanc

hanc actionem tam propè ad sententiam ANN^o
 Catholicorum in dogmatibus accesserunt, 1530.
 quam in hoc septenorum Colloquio factum
 accepimus. Quanquam sub finem, vbi
 ventum est ad vltimam Confessionis par-
 tem de abusibus, actio nonnihil in crudit,
 animis vtrinque zelo quodam feruescenti-
 bus.

Cæterùm vt de reliquis etiam articulis
 expeditior esset agendi ratio, visum fuit è
 re futurum, si collocutorum numerus in
 arctum denuò contraheretur. Itaque duo
 principes & totidem Theologi vtriusque
 partis ab actione fuerunt submoti, vt è sep-
 tenis collocutoribus terni modo remane-
 rent. E Catholicis Eccius, & duo Iurecon-
 sulti, è Lutheranis Melanchthon cum duo-
 bus itidem Iureconsultis. Hi vigesimo secun-
 do Augusti nouæ actionis fecerunt initium;
 in qua nihil amplius alij ab alijs impetra-
 runt, quam vtrique concesserant pridem,
 cùm septeni colloquerentur. Atque hæc po-
 strema fuit actio, quæ tandem post multam
 altercationem exeunte Augusto finem ha-
 buit.

Collocu-
 torum nu-
 merus ite-
 rum con-
 trahitur.

*Chytr. in
 hist. Aug.
 Conf. f. 282.*

In vanitima
 laborant.

Cæterùm Melanchthon, cuius vitam
 scribimus, ab initio Comitiorum, impri-
 mis verò sub illud tempus, quo Cæsari Con-
 fessio Protestantium oblata est, tristis ad-
 modum fuit, adeoque consternatus, vt in-
 gentem animi merorem assiduis penè lacry-
 mis, & mœstis sermonibus inter suos testa-

Melancti-
 mæror.

*Chytr. in
 hist. Aug.
 Conf. f. 72.
 75. 133.*

ANNO
1530.
Luth. mo-
netur de
consolâdo
Melancht.

*Chytr. in
hist. Aug.
Conf. f. 138.*

*In ep. Mel.
fol. 21.*

Brentius
iidē lacry-
matur.

*Chytr. in
hist. Aug.
Confess. f. 73*
Luth. iola-
tur Me-
lanchth.

*Chytr. in
hist. f. 136.*

tum faceret. Quâ de re Ionas Lutherum non
semel per litteras admonuit, rogans admo-
dum, vt Melanchthonem animo deiectum,
datis frequenter litteris erigat, cuius ma-
iorem esse tristitiam scribit, quam vt socio-
rum consolationibus sustentari possit. Nec
ipse Melanchthon hanc animi perturba-
tionem ad Lutherum dissimulauit, vt lit-
teræ quædam testantur, quas id temporis
scripsit. Ad huc, inquit, is status fuit no-
strarum rerum, vt magnam partem tem-
poris in lacrymis hic consumpserimus.
Hæc Melanchthon vigesimo sexto Iunij,
cùm pridie oblata esset Protestantium Con-
fessio. Paulò post mense Iulio ad Luthe-
rum scribens, epistolam his verbis ordi-
tur: Versamur hic in miserrimis curis, &
planè perpetuis lacrymis. Quin & exem-
plo suo deiecit aliorum animos, Brentij
cum primis, quem plorando & ipsum plo-
rantem fecit, vt epistola testatur, quam
25. Iunij scriptam in hunc modum conclu-
dit: Brentius assidebat hæc scribenti, &
quidem lacrymans. Is iubet tibi ascribi sa-
lutem.
Fecit autem Lutherus, quod à Iona mo-
nitus fuit, & Melanchthonem frequentio-
ribus litteris erigere conatus est; sed surdo
narravit fabulam; quemadmodum in epi-
stola quadam 30. Iunij scripta, velut expo-
stulabundus eidem obijcit. Hunc verò sum-
mum animi mœrorem & admirabilem tri-
sttiam

stitionem verisimile est non aliunde, quam ex difficili conscientiae lucta prouenisse. Videbat, quo zelo ferueret Catholicae religionis Caesar pijsimus, & quanto sopienti huius incendij desiderio accensus esset. Nouerat contra summam Lutheri pertinaciam & obstinationem, quem sciebat eo ingenio esse, vt Catholicis nihil prorsus concedendum existimaret. Iam verò si foedum hoc religionis dissidium in his Comitijs non componeretur, tristes videbat procellas, & ingentem rerum omnium perturbationem imminere. Hinc ille tantus angor, & insignis perplexitas Melanchthonis animum occupauit; quam procul dubio non parum auxit cogitatio de medijs componendi dissidij, cum ipse testimonio conscientiae victus, priusquam ventum est ad actionem de conciliandis dogmatibus, pacis studio Catholicis aliquanto plus concedendum iudicaret, quam socios & Lutherum velle nouerat: quod inter collegas minimè dissimulauit. Vnde in Collegio vel synedrio Lutheranorum exorta fuit contentio, reliquis facilitatem eius & molliem improbantibus: Qua de re Ioanas Lutherum secretò velut in aurem admonuit, cum historiam oblatæ Confessionis perscriberet. D. Philippus, inquit, optimo animo in hac causa cautè & pedetentim ambulat, & quamplurima cupit posthabere publicæ paci. Et proximè de

ANNO
1530.

Causæ tristitiæ & perplexitatis Melanchthonis.

Querelæ
Lutherano-
rum super
molliem
Melanchth.Chytr. in
hist. Conf.
fol. 74.

ANNO
1530.

Imperio & iurisdictione episcoporum rixati sumus : quod apud te sic susurro.

” Hæc Ionas ad Lutherum sub finem Iunii Confessione iam oblata , cùm in Confessorio Lutheranorum deliberaretur , quibus in rebus cedendum esset Catholicis, quibus non esset cedendum. Ibi Melanchthon episcopis iurisdictionem censuit restituendam , & alia quædam concedenda pacis studio : quod cum cæteris vehementer displiceret , orta est , quam diximus , inter Lutheranos contentio. Neque verò cessit Melanchthon , sed in sententia perstitit immotus , quod quidem ad iurisdictionem attinet ; uti paulò post dicemus. Atque ea res , mense Julio , frequentioribus in consultatione rixis occasionem dedisse videtur. Quod cum Luthero innotuisset , litteras ad Melanchthonem exaratas tertio Augusti , quibus ad quæstionem quandam respondet de traditionibus , hoc sarcasmo claudit : Noua hic nulla ; nisi quod Augustæ Cæsari noua domus ædificatur , ut multis annis in Germaniâ commoretur : Deinde , quod sint inter nostros Augustæ , Philippum , Ionam , & totum Collegium magnæ turbæ. Vale , ex eremo.

Melancht.
de iurisdictione restituendâ opinio.

Chytr. in
hist. Confess.
fol. 170.
Luth. ridiculus.

IV.

Melancht.
firmus in
opinione

Post, ubi ventum ad colloquium , in quo de conciliandis dogmatibus inter delectos utriusque partis actum fuit , Melanchthon conscientiæ genijque sui ductum secutus , auctoritatem in Sacerdotes & Ecclesiæ ministros,